

والدگری در عصر دیجیتال

«راهبردهای توانمندسازی والدین برای فرزندپروری در عصر دیجیتال»

نویسنده:

رضوانه کوزه گران

روان آگاه

محتوا

۱۱.....	فصل اول: کلیات و مفاهیم
۱۵.....	خانواده
۱۵.....	تعریف خانواده
۱۶.....	نقش خانواده
۱۷.....	نقش والدین در مسئولیت پذیری فرزندان
۱۸.....	ارزش‌ها و جو خانوادگی
۱۸.....	مسئولیت‌های والدین
۱۹.....	تأکیدات اسلام در مورد وظایف والدین
۲۰.....	نقش الگویی والدین
۲۰.....	اصل ثبات عاطفی والدین
۲۱.....	جو عاطفی خانواده و تأثیر آن بر مهارت آموزی
۲۲.....	جو دموکراسی
۲۲.....	شیوه آزادی مطلق
۲۳.....	شیوهی دیکتاتوری

- ۲۳..... جایگاه مادر در تربیت عاطفی فرزندان.....
- ۲۴..... مادر سازنده شخصیت کودک.....
- فصل دوم: سبک‌های تربیت فرزند**..... ۲۵
- ۲۸..... الگوهای فرزند پروری.....
- ۲۸..... الگوی آدلر.....
- ۳۰..... الگوی شیفر.....
- ۳۱..... الگوی وینتر باتم.....
- ۳۱..... نظریه بامریند.....
- ۳۲..... سبک‌های فرزند پروری بامریند.....
- ۳۶..... تعامل با کودک؛ چه روش‌هایی را به کار ببریم؟.....
- ۳۷..... اصلاح سبک فرزندپروری والدین.....
- ۴۰..... چند نوع روش تعامل با کودک داریم؟.....
- ۴۰..... دیدگاه اول: روش سخت‌گیرانه.....
- ۴۲..... دیدگاه دوم: روش آسان‌گیری.....
- ۴۳..... دیدگاه سوم: روش تربیت سالم.....
- ۴۴..... چرا روش تربیت سالم، بهترین روش است؟.....
- ۴۴..... کلیدهای تأثیرگذار در تعامل والدین با فرزندان.....
- ۴۴..... تفاوت ارتباط و تعامل.....
- ۴۵..... اهمیت تعامل والدین با فرزندان.....
- ۴۵..... محبت بی‌قید و شرط.....

۴۵.....	مشاوره دادن به جای کنترل کردن.....
۴۶.....	صرف زمان کافی برای تعامل والدین با فرزندان.....
۴۶.....	انتخاب لحن بیان مناسب.....
۴۷.....	آغوش همیشه باز برای کودک.....
۴۷.....	فرزندپروری در عصر دیجیتال.....
۴۹.....	کودکان و صنعت فیلمسازی.....
۵۰.....	کودکان و تلویزیون.....
۵۱.....	کودکان و رسانه‌های دیجیتال.....
۵۳.....	فصل سوم: سواد دیجیتال برای والدین.....
۵۵.....	ویژگی افراد برخوردار از سواد فناورانه.....
۵۶.....	راه‌های تقویت سواد فناورانه.....
۵۷.....	تأثیرات سواد فناورانه.....
۵۸.....	ضرورت سواد فناورانه.....
۵۹.....	ویژگی‌های سواد علمی و فناورانه.....
۶۰.....	سواد دیجیتال.....
۶۰.....	تعریف سواد دیجیتالی.....
۶۰.....	چرا سواد دیجیتال اهمیت دارد؟.....
۶۱.....	فواید سواد دیجیتالی.....
۶۲.....	مهارت‌های مورد نیاز برای داشتن سواد دیجیتالی.....
۶۳.....	کاربردهای سواد دیجیتال.....

- ۶۵..... سواد دیجیتال؛ آنچه والدین باید بدانند.....
- ۶۵..... چرا والدین باید سواد دیجیتال داشته باشند؟.....
- ۶۶..... دلایل ضرورت و اهمیت سواد دیجیتال برای والدین.....
- ۶۶..... ایجاد تعادل در استفاده از ابزارهای دیجیتال.....
- ۶۶..... اعتبار و هویت آنلاین کودکان.....
- ۶۷..... حفظ سلامت و امنیت دیجیتال فرزندان.....
- ۶۸..... کمک به انتخاب محتوای مناسب.....
- ۶۸..... اعتیاد به فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی.....
- ۶۹..... اثرات منفی اعتیاد به فضای مجازی فرزندان.....
- ۷۱..... عوارض فردی و اجتماعی اعتیاد به فضای مجازی برای کودکان و نوجوانان.....
- ۷۱..... بی‌پروایی نوجوانان در فضای مجازی.....
- ۷۲..... پورنوگرافی و بلوغ زودرس جنسی.....
- ۷۲..... تعارض بین والدین و فرزندان.....
- ۷۲..... خودباختگی و خودتحقیری نوجوانان.....
- ۷۳..... تشکیل گروه‌های آسیبزا.....
- ۷۳..... توصیه‌هایی به والدین برای مدیریت فرزندان در فضای مجازی.....
- ۷۵..... فصل چهارم: فرزندپروری در عصر دیجیتال**
- ۷۵..... ورود کودکان به فضای مجازی آری یا نه؟.....
- ۷۶..... فرزندپروری دیجیتال.....
- ۷۶..... کنترل فرزندان در فضای مجازی با نگاه هوشمندانه والدین.....

۷۷.....	اهمیت سواد دیجیتال.....
۷۸.....	نیاز به تعادل.....
۷۸.....	اهمیت همکاری.....
۷۸.....	آینده آموزش و پرورش.....
۷۸.....	مزایای استفاده از فناوری در آموزش چیست؟.....
۷۹.....	استفاده از فناوری در آموزش چه خطراتی دارد؟.....
۸۰.....	نکاتی برای آموزش ایمنی آنلاین به کودکان چیست؟.....
۸۰.....	اما آیا این مسائل یک تهدید است و یا یک فرصت؟.....
۸۲.....	راهکارهایی برای تربیت فرزندان در عصر دیجیتال.....
۸۲.....	راهنمای فرزندپروری در عصر دیجیتال.....
۸۳.....	ارائه آموزش.....

۸۵.....	فصل پنجم: نقش والدین در ارتقای سواد دیجیتالی
۸۷.....	جاسوسی از فعالیت‌های فرزند در محیط دیجیتال هزینه‌بر و بی‌نتیجه است.....
۸۹.....	تکنولوژی بیش از آنکه ذاتا فناورانه باشد ماهیتی اخلاقی و فرهنگی و انسانی دارد.....
۹۰.....	ارتقای سواد رسانه‌ای دانش آموزان.....
۹۱.....	مربی دیجیتال فرزند خود باشیم.....
۹۲.....	هر چه اطلاعات دیجیتالی والدین بیشتر، خطر کمتر.....
۹۳.....	نکاتی برای والدین در عصر دیجیتال.....
۹۷.....	چالش‌های والدین در استفاده فرزندان از رسانه‌های اجتماعی.....
۹۷.....	والدین متوجه می‌شوند که نیاز دارند.....

- ۹۸..... استفاده از شبکه‌های اجتماعی والدین.....
- ۹۹..... یافته‌های محققان شامل:.....
- ۹۹..... مشاوره برای والدین.....
- ۱۰۱..... راهنمای فرزندپروری در عصر دیجیتال.....
- ۱۰۳..... منابع.....

فصل اول

کلیات و مفاهیم

هر جامعه‌ای وظیفه دارد فرزندان را در جامعه ملزم به معاشرت کند. هر چند بیشتر اوقات، عوامل مدرنیزاسیون و شهرنشینی از بسیاری جهات این تلاش را ناتوان کرده‌اند و کار جامعه‌پذیری کودک در مدارس واگذار شده است. با وجود همین عوامل، مدارس به جای آگاهی اجتماعی کودک، خود را به نوع دیگری از مؤسسات علاقه‌مند به عملکرد تحصیلی کودک تبدیل کرده‌اند. تا حدودی، جوامع روستایی نقش خود را از طریق رویدادهای مختلف اجتماعی انجام داده‌اند و کودک در این مناطق از یک کودک شهری بهتر اجتماعی می‌شود. مدارس تنها مؤسساتی هستند که می‌توانند به اندازه کافی به طور مؤثر در جامعه‌پذیری کودکان کمک کنند. یک معلم خردمند و آگاه از ارزش والای همکاری معلم و والدین در تربیت فرزند خوب به نام یک دانش‌آموز غافل نخواهد شد و او باید هر وقت لازم و ممکن باشد این همکاری را مشتاقانه دنبال کند. والدین نیز باید به دنبال همکاری مشابه از معلم باشند و فقط یک معلم سهل‌انگار از چنین همکاری خودداری می‌کند. باین‌حال، همه والدین یا معلمان برای این همکاری نیستند. فروید، روانکاو، می‌گوید از آنجا که انسان با دو احساس اساسی متولد می‌شود، احساس عشق و سازندگی و احساس بیزاری و نابودی، هدف مدرسه از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. نوع صحیح آموزش بسیار مهم‌تر از هر نوع ثروت است؛ بنابراین، تدریس به معنای

خو گرفتن و حتی از بین بردن خصوصیات شیطانی ریاضت است. علاوه بر این آموزش بدنی و آموزش و پرورش مغز به حداکثر ظرفیت در جهت صحیح نه تنها برای کودک بلکه برای رفاه و منافع کل جامعه است؛ بنابراین مدرسه قرار است کودک را به هر معنی و به هر قیمتی ملزم به معاشرت کند (اکپینار^۱، ۲۰۲۱).

کودکان در خانه به مشکلات خانواده واکنش نشان می‌دهند و این نوع رفتارها به مدرسه منتقل می‌شود. والدین می‌دانند که پرورش کودک یک دوره آسان نیست. کودکان عصیان می‌کنند، پشیمان می‌شوند و هر کاری که می‌کنند تا گاهی مقابل والدین خود قرار بگیرند. این یک واقعیت زندگی است و همه ما می‌توانیم به روزهای جوانی خودمان فکر کنیم و به مسائل مختلف در درون خود پردازیم. برگزاری کلاس‌های آموزشی والدین برای معلمین گزینه بسیار خوبی برای بسیاری از افرادی است که قبل از اینکه دیر شود، راهی برای رسیدن به فرزندان خود پیدا کنند؛ بنابراین مدارس مکان‌های بسیار مهمی هستند که به غیر از بهبود عملکرد تحصیلی، به کودکان روش‌های زندگی با دیگران را از طریق اجتماعی کردن آن‌ها که توسط معلمان برای کودکان طراحی شده است، می‌آموزند.

معلمان مدرسه و حتی مدارس خارج از خانه در هدایت فرزندان به سعادت، مشارکت فعال در اجتماعات و موفق شدن در چیزهایی که از ارزش برخوردار است، کمک می‌کنند. چه راهی بهتر از بردن فرزندانمان به مدارس برای یادگیری و هدایت آن‌ها به معادن طلا و یادگیری هنر رهبری و مهارت مدیریت زندگی است؟ درحالی‌که کودکان در مدرسه مشکلات زیادی دارند که شامل تطبیق اجتماعی تا سازگاری تحصیلی است و این امر بر عهده والدین، معلمان و کل جامعه‌ای است که کودک در آن زندگی می‌کند و باید محیط لازم را برای کودک برقرار کند تا بتواند به طرز مثبتی در آن جامعه تعامل داشته باشد. مدرسه می‌تواند از طریق اجرای برنامه‌های آموزشی/ تدریسی، از طریق تعامل با همسالان در مدرسه و از طریق تعامل معلم و دانش‌آموز، توسعه رفتار خوب در کودکان را شکل یا تغییر شکل دهد. قوانین و مقررات سخت‌گیرانه مدرسه درحالی‌که

^۱ Akpinar

توسط مدیرانی اجرا می‌شوند که فراموش می‌کنند که با کودکان سروکار دارند و این کار می‌تواند در رشد رفتار کودکان بسیار سخت‌گیرانه باشد. اگر به دلیل این قوانین و مقررات و مجریانی که نمی‌توانند متوجه شوند که با انسان‌ها سروکار دارند که یادگیری آن‌ها منوط به کشف آن‌ها می‌باشد، سعی می‌کند نتایجی داشته باشد و البته انسانی که شورش علیه قوانین را تحسین می‌کند، در آن صورت بیشتر زمان صرف کنترل فعالیت‌های رفتاری کودکان خواهد تا اینکه آن‌ها را به شکلی بهتر انداخت. از این رو برای معلمان مهم است که ماهیت و نوع کسانی که دانش‌آموزان آن‌ها هستند را درک کنند (فامینی، ۱۳۹۷).

رشد شخصیت سالم کودک به بلندی روابطش با والدین بستگی دارد. کودک نیازهای عاطفی مانند عشق و محبت، محافظت با گرمی، پذیرش، شناخت امنیت را از والدین می‌خواهد. اگر از آن‌ها محروم شود، مشکل ایجاد می‌کند. از طرف دیگر، امنیت و حمایت بیش از حد ممکن است کودک را وابسته کند. مسائل مربوط به مهارت‌های والدین یا افسردگی والدین یا سایر مشکلات ممکن است یک عامل خطر باشد. به نظر می‌رسد طلاق والدین، شاید تنها در صورت بروز اختلافات خانوادگی یا بی‌نظمی خطر را افزایش می‌دهد، اگر چه یک رابطه گرم حمایتی با یک والدین هم ممکن است این خطرات را جبران کند. به نظر نمی‌رسد که جزئیات مربوط به تغذیه نوزاد، از شیر گرفتن، آموزش توالت و غیره به طور عمده با روانشناسی مرتبط باشد. حریم خصوصی اجتماعی اولیه، یا فقدان روابط مداوم، هماهنگی، ایمنی، تعهد، در بروز اختلالات روانی نقش داشته است. مهم است که خانواده‌ها را برای بهره‌مندی از کودک در حال رشد در کنار هم نگه دارید تا کودک را با ارزش‌های خانواده و اخلاقی غنی‌تر کند. همچنین حائز اهمیت است که هنجارها و ارزش‌های جامعه برای اجتماعی شدن مناسب کودک بسیار مورد توجه همه اعضای جامعه قرار گیرد. سرانجام اهمیت مدرسه در شکل دادن به کودک به نفع کل جامعه و ملت به طور کلی باید مورد حمایت همه باشد زیرا بدون اینکه همه به مدرسه احترام بگذارند به عنوان سیستمی که باید فرزندان برای توسعه از آن عبور کنند، آنچه خانواده‌ها و جامعه در کودک شکل داده‌اند نابود خواهد شد. در

زمان کودکی، کودکان باید نزدیک والدین باشند و رفتار آن‌ها مشاهده شود و در صورت لزوم با روش‌های مختلفی اصلاح شود که به رشد کودکان در جهت مطلوب کمک می‌کند. روش‌های مختلف اطمینان از نزدیکی خانواده، به عنوان مثال با ایجاد رسم و رسوم خانوادگی ویژه‌ای که برای رفاه کودک و هر یک از اعضای آن خانواده فراهم باشد، خواهد بود. لازم است پدران و مادران با همکاری از رفاه کودک در حال رشد مراقبت کنند و مانند پدر «پدری» و مادر «مادری» کنند؛ بنابراین، ادغام کودک با خانواده تأثیر منفی یا مثبتی بر میزان عاطفی خانواده، اندازه خانواده و موقعیت کودک در آن روابط خانوادگی و والدین دارد. نگرش والدین از قبیل محافظت بیش‌ازحد، مجاز بودن و غیره همه تأثیراتی در رفتار کودک دارد (اسلامیان، ۱۳۹۴).

برنامه آموزش مدیریت والدین توسط بارکلی^۱ (۲۰۰۵)، برای کودکان دارای مشکلات رفتاری نظیر کودکان بیش‌فعال، کودکان دچار اختلال نافرمانی مقابله‌ای و نظایر آن، طراحی شده است. راهبردهای شناختی نهفته در این برنامه باعث تغییر نگرش افراد خانواده نسبت به کودک دارای اختلال نارسایی توجه-بیش‌فعالی می‌شود؛ یعنی تحمل و پذیرش را در والدین این کودکان افزایش می‌دهد. برنامه آموزش مدیریت والدین به والدین می‌آموزد چگونه مقدماتی مانند قوانین و دستورات را و عواقبی مانند تنبیه و پاداش را برای رفتارهای هدف، مانند فرمان‌برداری و نافرمانی در محیط کودک اصلاح نمایند. سپس والدین این روش‌ها را در خانه به منظور کاهش رفتارهای مشکل‌ساز و افزایش رفتارهای مناسب به کار می‌گیرند. پژوهش‌های مختلفی نشان می‌دهد که آموزش مدیریت والدین تأثیر مطلوبی بر اصلاح رفتار کودکان دارای مشکل دارد و منجر به کاهش علائم بیش‌فعالی-نقص توجه کودکان و بهبود کارآمدی والدین آن‌ها می‌شود (هاشمی، ۱۴۰۰).

این تکنیک‌ها بر اساس اصول شرطی‌سازی عامل کار می‌کند و از پیش‌درآمد و پیامد رفتار برای شکل‌گیری آن استفاده می‌شود. در این مهارت به والدین به صورت فعالانه آموزش داده می‌شود که رفتار خود با کودک را مدیریت کنند. این مهارت از طریق

1 Barkley